

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมแบบ Watthungbenja model
เพื่อพัฒนาด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน
ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา

The Development of Watthungbenja Participatory School Administration Model
for School Executives, Teacher Bureaucrats, School Administration,
Community Relation, and Learners to Enhance School Educational Quality
of Watthungbenja School

นิเวศน์ ชาตวิวัฒน์¹

Niweat Chartwut

Article History

Received: 2022-02-22

Revised: 2022-04-19

Accepted: 2022-04-21

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษา 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือการศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้การศึกษาสัมภาษณ์และอภิปรายเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มแบบเจาะจง (Focus group technique) ลักษณะที่สองเป็นการศึกษาเชิงปริมาณจากการใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหาร ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์ ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงการใช้รูปแบบ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การมีส่วนร่วม คุณภาพการศึกษา

¹ ผู้อำนวยการ โรงเรียนโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา จังหวัดจันทบุรี

Director, Watthungbenja School, Chanthaburi

Email: niweatchartwut@gmail.com*Corresponding author

Abstract

This R&D research was to develop Watthungbenja model-based participatory school administration. Two main research methods were 1) field study from individual interview and focus group technique; and 2) quantitative study from questionnaires made for the sample groups. There were four phases for this research, including 1) studying school administration problem to enhance school educational quality of Watthungbenja School; 2) creating and development Watthungbenja model-based participatory school administration to enhance school educational quality of Watthungbenja School; 3) piloting Watthungbenja model-based participatory school administration; and 4) evaluating and improve Watthungbenja model-based participatory school administration

Keywords: Model Development, Participation, Educational Quality

บทนำ

การพัฒนาประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต้องเสริมสร้างและพัฒนาคนในประเทศชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพปัจจัยที่ทำให้คนมีคุณภาพได้ผลคือการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้คนได้รับการศึกษาและทำให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพในทุกระดับการศึกษาซึ่งเครื่องมือสำคัญเพื่อให้ชาติบ้านเมืองจะมีความเจริญมั่นคงได้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ร่วมงานทุกคนเปลี่ยนเจตคติหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม การประสานความร่วมมือและการมีความสำนึกร่วมกันของผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (บุญส่ง เจริญศรี, 2550) ได้กล่าวว่าการบริหารองค์กรจะประสบความสำเร็จต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการบริหารทุกขั้นตอนจะเกิดการบริหารตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุดผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียน ถือเป็นบุคคลทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาให้การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนเกิดขึ้นได้อย่างสำเร็จ อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนในกระบวนการ เพราะผู้บริหารโรงเรียน คือผู้นำที่จะชี้แนะ สั่งการ และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน ให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจำนวนนักเรียนย้อนหลัง 5 ปีการศึกษาที่ผ่านมาที่ผู้วิจัยจะดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา พบว่า ปีการศึกษา 2555

มีจำนวนนักเรียน 74 คน ปีการศึกษา 2556 มีจำนวนนักเรียน 62 คน ปีการศึกษา 2557 มีจำนวนนักเรียน 48 คน ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียน 50 คน และ ปีการศึกษา 2559 มีจำนวนนักเรียน จำนวน 55 คน จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวพบว่าจำนวนนักเรียนของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจามีจำนวนลดลงทุกปีการศึกษา และจากปัญหาการลดลงของจำนวนนักเรียนอาจส่งผลให้โรงเรียนวัดทุ่งเบญจาถูก ยุบรวมหรือควบรวมกับโรงเรียนอื่น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาปัญหาของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กรซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย

ของการจัดการศึกษา จำนวนนักเรียนของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา ลดลงเกิดจากหลายสาเหตุดังนี้ (แผนปฏิบัติการโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา, 2563) ด้านผู้บริหาร ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวผู้บริหาร กับชุมชน ท้องถิ่น ด้านบุคลากร จำนวนครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน ครูผู้สอนมีอายุมาก ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ทันยุคการเข้ามาของเทคโนโลยี ส่งผลให้การสอนของครู ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ คือการให้นักเรียนท่องจำด้านเทคโนโลยี โรงเรียนขาดอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนขาดความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และขาดความมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ผู้บริหาร นักเรียนขาดความสนใจต่อการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนวัดทุ่งเบญจามีความสนใจการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ ส่งเสริมให้โรงเรียนวัดทุ่งเบญจาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่ง การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต้องให้โอกาสแก่ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และนักเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารถือเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกิจการบริหารทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมวางแผนตัดสินใจดำเนินงานและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือปัจจัยด้านบุคลากรในองค์กรต้องให้ความสำคัญแก่บุคลากรในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญและต้องดูแลรักษา ต้องการให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการองค์กร โดยให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนภายในองค์กร วิเคราะห์อุปสรรคและโอกาสจากสิ่งแวดล้อมภายนอก การประเมินภาระหน้าที่ขององค์กรทรัพยากร ทักษะด้านต่าง ๆ ของบุคลากรทุกระดับ มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจร่วมช่วยเหลือสนับสนุนและรับผิดชอบ นอกจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้วความยึดมั่นผูกพันกับองค์กรหรือชุมชนยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการที่จะทำให้บุคลากรในองค์กร และชุมชนปฏิบัติงานได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ องค์กรทุกองค์การจะต้องรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันก็คือทำให้บุคลากรและชุมชน มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร จึงได้พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมแบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน เพื่อด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา
4. เพื่อประเมินตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่น สัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา
5. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา
6. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการบริหารของกูลิคและเออร์วิค (Gulick & Urwick, n.d.) แนวคิดกระบวนการบริหารของโรลด์เอฟแคมป์เบลล์และคนอื่น ๆ (Roald F. Campbell, et al., 1990) แนวคิดกระบวนการบริหารของ; กิบสันด์ และคนอื่น ๆ (Gibson, et al., 1997) รูปแบบบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ใช้แนวคิดของ (Cohen, J & Uphoff, N, 1980) การบริหารแบบยึดมั่นสัมพันธ์ของ (Meyer & Allen, 1997)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษา 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือการศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้การศึกษาสัมภาษณ์และอภิปรายเป็น รายบุคคลและเป็นกลุ่มแบบเจาะจง (Focus group technique) ลักษณะที่สองเป็นการศึกษาเชิงปริมาณจากการใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหาร สถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาปัญหาการบริหารด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = .146)

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา

ขั้นตอนที่ 2.1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่ง

เบญจา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) W : ขั้นตอนการวางแผนระบบการดำเนินงาน (WORKING SYSTEM) เป็นขั้นตอนเพื่อดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ร่วมกัน 2) A : ขั้นตอนการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (ACHIEVEMENT) เป็นการมุ่งความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน .3) T : ขั้นตอนการดำเนินงานเป็นทีมเรียนรู้ร่วมกัน (TEAM LEARNING) เป็นการดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลในองค์กร การสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร ร่วมพัฒนา สร้างมิตรภาพที่ดีในองค์กร และเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน 4) T : ขั้นตอนการพัฒนาเทคโนโลยี (TECHNOLOGE) เป็นขั้นตอนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมการใช้ ICT มาใช้ประโยชน์ในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 5) H : ขั้นตอนการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ (HUMAN RESOURCE) เป็นขั้นตอนการวางกรอบอัตรากำลัง ความรู้ความสามารถให้เหมาะกับงานที่ได้รับมอบหมาย การส่งเสริมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพของบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจ การส่งเสริมการให้มีหรือขอเลื่อนวิทยฐานะ 6) U : ขั้นตอนการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (UNIT MANAGEMENT) เป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนครู ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน และชุมชนมากที่สุด 7) N : การสร้างเครือข่าย (NETWORKING) เป็นการร่วมมือของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของสถานศึกษา 8) G : ขั้นตอนการระบุดัดพัฒนาโรงเรียน (GROUPING) เป็นขั้นตอนการกำหนดความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model. 9) B : ขั้นตอนการระดมความคิด (BRAINSTORMING) เป็นขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน คณะ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางสู่การวางแผนการดำเนินการ, การค้นหาสาเหตุของปัญหา และความต้องการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 10) E : ขั้นตอนการวัดและประเมินผลองค์กร (EVALUATION) เป็นการวัดประเมินผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model. ทั้ง 6 ด้านประกอบด้วยด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน และด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนกระบวนการปรับปรุงความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ 11) N : ขั้นตอนการประเมินความต้องการของสถานศึกษา (NEED ASSESSMENT) เป็นการประเมินคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน และด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 12) J : ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้อง (JUSTIFY) เป็นการตรวจสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model. ทั้ง 6 ด้านประกอบด้วยด้านผู้บริหารในเรื่องด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร คุณลักษณะของผู้บริหาร พฤติกรรมของผู้บริหาร บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านข้าราชการครูในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของครู ความรู้ความสามารถ ทักษะของครู และแรงจูงใจของข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษาในเรื่อง การดำเนินงานภารกิจหรือการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วม ความผูกพันด้านจิตใจ การวางแผนเป้าหมายร่วมกัน ความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านผู้เรียน ในเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิตของผู้เรียน และด้านคุณภาพการศึกษาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน การเพิ่มจำนวนนักเรียน อัตราการศึกษาต่อของนักเรียน ความพึงพอใจ ของชุมชนท้องถิ่นพอใจของข้าราชการครู ความพึงพอใจของผู้ปกครอง 13) A : ขั้นตอนการปรับตัวเพื่อปรับปรุงองค์กร (ADAPTAION) เป็นการปรับปรุงรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model.

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model. เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา

ผลการตรวจสอบความถูกต้องสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเหมาะสม ในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. พบว่า ความถูกต้องสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, $S.D.=.166$) ความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, $S.D.=.142$) ส่วนด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, $S.D.=.134$) และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, $S.D.=.118$)

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model. พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, $S.D.=.222$) ส่วน ด้านความยึดมั่นสัมพันธ์กับองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, $S.D.=.202$)

4. เพื่อประเมินตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบ การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, $S.D.=.242$)

5. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, $S.D.=.242$)

6. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model รายงานและรายชื่อพบว่าข้าราชการครู

ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=.150)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารด้านผู้บริหาร

ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ที่ส่งต่อการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้พยายามดำเนินการปฏิรูปการศึกษา แต่มักจะยึดนโยบาย และแนวทางที่ต้นสังกัดกำหนดเป็นหลัก การริเริ่มสร้างสรรค์ และการเป็นตัวของตัวเองมี ไม่มากนัก

ครูอาจารย์ไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีค่อนข้างมากชุมชน และ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมเพียงการบริจาคเงินเป็นหลัก อีกทั้ง การใช้คณะกรรมการโรงเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษายังไม่สามารถทำได้ มากนักสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักนโยบายและแผน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) พบว่าเกิดสภาพปัญหาและความต้องการต่อไปนี้ คือ 1.ด้านวิชาการ ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ขาดแคลนหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ ครู ขาดประสบการณ์ในการสร้างใช้สื่อการเรียนการสอน และขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีปัญหาการคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน และพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมี ความยุ่งยาก 2.ด้านบุคลากร บุคลากรครูไม่ตรงกับสาขาวิชาเอกหรือวิชาที่ถนัด ครูต้องรับภาระหนัก ครูขาดขวัญและ กำลังใจ บุคลากรมีการย้ายบ่อย ขาดบุคลากรสายสนับสนุนการสอน บุคลากรบางส่วนเป็นครูอัตราจ้าง ระยะเวลาที่ ทำการจ้างสั้น การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และสวัสดิการด้านต่าง ๆ

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการ

ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจาผลการตรวจสอบความถูกต้องสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเหมาะสม ในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. พบว่า ความถูกต้องสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=.166) ความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$, S.D.=.142) ส่วนด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=.134) และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=.118) ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model มีกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยแต่ละขั้นตอนทั้ง 13 องค์ประกอบดำเนินการโดยมีการกำกับติดตามผลอย่างเป็นระยะและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายความสำเร็จ ตลอดจนการกำกับติดตามผลการประเมินร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จรรยาธิษณ์โพธิ์ทองงาม, 2563) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบนิเทศแบบ STARS MODEL เพื่อสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$) ความเหมาะสมในการนำไปใช้ในทิศตามรูปแบบการนิเทศแบบ STARS MODEL มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.60$) ความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.59$) และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในทิศของรูปแบบนิเทศแบบ STARS MODEL มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.63$)

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจาผลการทดลองใช้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=.222)

ส่วนด้านความยึดมั่นสัมพันธ์กับองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D.=.202) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และนักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายความสำเร็จร่วมกันจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยยึดหลักยึดมั่นสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เสาวนีย์ เตือนเด่นและคณะ, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหงการวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง เสนอต่อผู้บริหาร ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของกองบริการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรสายงานสนับสนุนกองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.64)

4. เพื่อประเมินตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจาผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.=.242) ทั้งนี้เนื่องจากเนื่องจากผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการ และการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตาม

วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนทางนโยบาย การบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ (สมยศ อัมพันธ์ศิริ, 2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องร่วมใช้ความรู้ความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ทุกขั้นตอนของการปฏิบัติเพื่อให้ผลนำไปสู่เป้าหมายวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

5. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. ด้านผลผลิต พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model ด้านผลผลิตมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=.329) ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน เช่น การเปิดโอกาสให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการใช้ประสบการณ์มาพัฒนาปรับปรุง ส่งเสริม สนับสนุนด้านทรัพยากร ต่าง ๆ ในการปฏิบัติการดำเนินงานอย่างเหมาะสม นอกจากนี้แล้วผู้บริหารยังส่งเสริมสนับสนุนสร้างความรู้สึกร่วมกันให้ผู้มีส่วนได้เสียรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เห็นความสำคัญ ก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จรรยาภรณ์ โพธิ์ทองงาม, 2563) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบนิเทศแบบ STARS MODEL เพื่อสร้างสมรรถนะครูปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบนิเทศแบบ STARS MODEL อยู่ในระดับมากที่สุด

6. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Wat-

thungbenja Model ด้านผู้บริหาร ด้านข้าราชการครู ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านสัมพันธ์ชุมชน ด้านผู้เรียน ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดทุ่งเบญจาผลการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. รายด้านและรายชื่อพบว่าข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, $S.D.=.150$) ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model. ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานโดยคณะกรรมการ

สถานศึกษา ข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น และนักเรียน สะท้อนว่า ภูมิใจ มีความพึงพอใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนารูปแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์ เพราะทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น วางแผนในการดำเนินงานร่วมกันทุกขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Awalina, Saraswati, and Roekhudin, 2015) ได้ทำการศึกษาอิทธิพล ของความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลกับความตั้งใจลาออก โดยการใช้ แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างพนักงานด้านการเงิน ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร มีส่งผลกับความตั้งใจลาออก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของความผูกพันต่อ องค์กร พบว่าด้านจิตใจและด้านบรรทัดฐานส่งผลต่อความตั้งใจลาออก ($t=2.50$, 2.00) ในขณะที่ ด้านการคงอยู่กับองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออก ($t=.11$)

ภาพที่ 1

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยหลักยึดมั่นสัมพันธ์แบบ Watthungbenja model.

บรรณานุกรม

- จรรยารักษ์ โพธิ์ทองงาม. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบ Stars Model เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครราชสีมา. สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครราชสีมา. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- บุญส่ง เจริญศรี. (2550). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา เขต 1-17. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- โรงเรียนวัดทุ่งเบญจา. (2563). แผนปฏิบัติการโรงเรียนวัดทุ่งเบญจา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.
- เสาวนีย์ เตือนเด่น และคณะ. (2558). การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมยศ นาวิการ. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กระทรวงศึกษาธิการ
- Awalina, P., Saraswati, E., & Roekhudin. (2015). The influence of professional commitment and job satisfaction towards turnover intention. *IOSR Journal of Business and Management* 17(6), 125-135.
- Gulick & Urwick. (n.d., เมษายน 5). *POSDCORB*. <https://bovisualize.wordpress.com>.
- Robbins, P. S., & Stuart-Kotze, R. (1990). *Management*. Prentice HalRohanie M.
- Gibson, L. J., et al. (1997). *Organization: Behavior, structure, process* (9th ed.). Irwin
- Cohen, J & Uphoff, N. (1980). "Participation 's place in rural development: Seeking clarity through specificity", World Development.
- Meyer, J. P. and N. J. Allen. (1997). Commitment to organizations and occupations: extension and test of a three – component conceptualization. *Journal of Applied Psychology*. 5(3), 87-100.
- Campbell, Ronald F; et al. (1978). *Introduction to Education Administration*. (5th ed). London: Pitman.